

„schifting” moet maken. Dit College zal zijn samengesteld mede krachtens den invloed van die Registeraccountants, die aanstonds tot het Register konden worden toegelaten krachtens in de praktijk verworven kennis, al hadden zij geenerlei examen gedaan, dus mede krachtens den invloed van die accountants, die op dezelfde lijn staan, waarop de leden van Requestrante beweren te staan. Die leden zullen alsdan Registeraccountants worden en dezelfde rechten hebben als de leden van de drie vereenigingen en van de academisch gevormde accountants.

Requestrante heeft derhalve niet de minste reden tot klagen. Haar verzoek moet, behoudens voor zooveel in voormelde zinsnede is vervat, als onlogisch en ongegrond worden afgewezen.

Mr. F. C. VAN GEER

DE „PUBLIEKE” EN DE „PRIVATE” TAAK VAN DEN ACCOUNTANT

III.

IV. De taakbepaling.

De opdracht wijst de taak aan en bepaalt daarmede tevens de verantwoordelijkheid. De opdrachtgever kan door middel van de opdracht de verantwoordelijkheid en de taak van den accountant beïnvloeden.¹⁾ Voor de publieke taak is slechts één opdracht: „het controleeren van de boekhouding met het doel de jaarrekening te certificeeren” mogelijk; daarmede is de verantwoordelijkheid welke de accountant zal moeten dragen vastgesteld en zijn taakbepaling en taakvervulling zullen daarmede in overeenstemming moeten zijn. Dit alles heb ik in mijn vorig artikel toegelicht. Ik heb daarbij tevens mijn denkbeelden over de taakbepaling in de publieke taak vermeld en in dit artikel zal ik thans de taakbepaling in de private taak bespreken.²⁾

Allereerst zij dan opgemerkt, dat het altijd de accountant is, als de ter zake kundige, die de wijze waarop het controlewerk moet worden verricht, bepaalt. Hij moet zoo straks de verantwoordelijkheid voor de mede te deelen uitkomst dragen en hij heeft te bepalen welke werkzaamheden moeten worden verricht om zulks op goede gronden te kunnen doen.³⁾

De „opdracht” wordt evenwel door den opdrachtgever verstrekt en bepaald. De verantwoordelijkheid, welke de accountant in de private taak aanvaardt hangt af van de opdracht. De opdrachtgever heeft dientengevolge door de opdracht, welke hij verstrekt, invloed op de taakbepaling.

Gewoonlijk zal omtrent de opdracht overleg worden gepleegd tusschen opdrachtgever en accountant, waarbij de laatste de deskundige voorlichting zal geven. Zoo zal b.v. de opdrachtgever soms noodgedwongen den accountant moeten binden aan een tijd, binnen welken het onderzoek zal moeten zijn beëindigd, omdat b.v. de opdrachtgever een te nemen beslissing niet langer langer kan uitstellen. Is een volledig onderzoek in dat tijdsbestek onmogelijk, dan zullen de opdrachtgever en accountant nagaan, welke gegevens kunnen worden verzameld en welke onderdelen onderzocht, om althans bij het nemen der beslissing zoover te zijn ingelicht als mogelijk is. Hieruit vloeit dan een beperkte opdracht met een beperkte taak en dus een verantwoordelijkheid voor den accountant voort.

Niet alleen de tijd die voor de opdracht beschikbaar is, maar ook de kosten aan het onderzoek verbonden, kunnen oorzaak zijn, dat het onderzoek tot enkele punten wordt beperkt.

Ook voor accountantsarbeid geldt het economisch principe dat de kosten het nut niet mogen overtreffen.⁴⁾ Hiertegen zou kunnen worden aangevoerd, dat voor sommigen vaktechnisch

vaststaat, dat het grooter nut dat verkregen wordt door de controle uit te voeren als in de publieke taak gebruikelijk is, altijd opweegt — misschien wel ruimschoots opweegt — tegen de meerdere kosten. Ik geloof niet dat men dit, gezien van het standpunt van den opdrachtgever, die soms slechts een beperkt of zijdelingsch belang bij de juistheid van de boekhouding in haar geheel heeft, in het algemeen zoo kan stellen.

Wanneer men evenwel op dit standpunt staat, of in het algemeen van meening is, dat een verder uitgebreide controle in het belang van den opdrachtgever wenschelijk is, dan is het natuurlijk de plicht van den accountant als den ter zake kundige, den opdrachtgever daarop te wijzen. Maar de opdrachtgever beslist tenslotte. De accountant heeft dan alleen de keus tusschen „weigeren” of „uitvoeren”. Hij zal „weigeren”, wanneer hij van oordeel is, dat de opdracht, zooals die wordt verstrekt, nutteloos werk veroorzaakt en zelfs dan, wanneer hij meent, dat de kosten niet evenredig zullen zijn aan het te verwachten nut, maar wanneer deze omstandigheden zich niet voordoen, is er m.i. tegen aanvaarding geen enkel redelijk bezwaar.

De invloed, dien de opdrachtgever door middel van de formulering van de opdracht op de taak van den accountant uitoefent, kan zijn een „uitbreiding” of een „beperking” van de werkzaamheden die de accountant in de „publieke taak” zal moeten verrichten.

Van „uitbreiding” te dezen opzichte kan natuurlijk alleen sprake zijn, wanneer men aanneemt dat in de publieke taak de accountant bij zijn taakbepaling aan een in het maatschappelijk verkeer gegroeide norm gebonden is en niet „al het mogelijke moet doen” en de „100 % controle” moet uitoefenen, zooals wij die beschreven hebben, want in beide laatste gevallen is natuurlijk geen uitbreiding meer mogelijk.

Ik zal nu voorbeelden geven van taakbepaling in de „private taak” en ik begin daarbij met een voorbeeld waarbij de werkzaamheden door een opdracht in de private taak, gegeven naast een opdracht in de publieke taak, worden uitgebreid.

Naar mijn meening voldoet een controle in de publieke taak aan de norm, wanneer de accountant zich aan het einde van het boekjaar van de juistheid van het saldo van iederen debiteur afzonderlijk overtuigt.

Wanneer nu de Directie de opdracht van den accountant zoo wijzigt dat hij elke maand of elk kwartaal de juistheid van het saldo van iederen debiteur moet nagaan, dan geeft zij een uitbreiding van de taak, die de accountant in de publieke taak had. Een opdracht als de onderhavige is volstrekt niet vreemd; ze komt voor in die gevallen, waarin de Directie om welke reden dan ook meent niet geheel te mogen steunen op de arbeid van haar ambtenaren, die de debiteuren-administratie verzorgen en op het toezicht, dat intern op die werkzaamheden wordt uitgeoefend.

In Vraagstuk IV, Accountancy C van het Federatief Examen 1928 (M. A. B. 5e jr. no. 1 — Januari 1929, blz 15) vindt men van de mogelijkheid van een uitbreiding der opdracht in deze richting een voorbeeld.

Ik zal dit voorbeeld voor public-accountants zeker niet met nog andere behoeven aan te vullen. Ieder vindt ze in zijn eigen praktijk.⁵⁾ Ik wijs alleen nog op het bekende voorbeeld van de controle op een kleine kas bij een groote onderneming.

Dat daar waar als in bovenstaand geval „publieke” en „private” taak samen gaan, de „private” taak alleen een uitbreiding en nimmer een beperking kan zijn van de publieke

taak, zal ik na al hetgeen ik hieromtrent reeds heb gezegd, niet meer behoeven te argumenteeren.

Voor voorbeelden, waarbij de werkzaamheden van den accountant ingevolge de opdracht en de daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheid en taakbepaling blijven beneden de norm van de publieke taak, wil ik beginnen met die opdrachten, welke door een groot aantal accountants geregeld worden uitgevoerd. Ik doel hier in de eerste plaats op de belasting-accountants.

Toen in 1918 de Administratie der Directe Belastingen in ons land ertoe overging om, aanvankelijk in hoofdzaak ten behoeve van de aanslagen in de Oorlogswinstbelasting, de boekhoudingen van belastingplichtigen te doen controleeren, was deze Administratie, door haar deskundigen voorgelicht, er zich wel van bewust, dat die controle een zéér beperkte was en volstrekt geen absolute zekerheid kon geven omtrent de juistheid van de aangifte voor die belasting. Niemand zal evenwel kunnen beweren, dat die accountantscontrole, zoo opgevat, niet zeer nuttig is geweest voor bovenbedoelde administratie en groote voordeelen aan 's Rijks schatkist heeft gebracht.

Voor mij staat vast, dat wanneer men toentertijd had willen en kunnen vasthouden aan den eisch „geen beperkte, maar volledige controle, want alleen zoo krijgt gij, belastingadministratie, voldoende zekerheid”, een belangrijk lager bedrag door het Rijk zou zijn geïnd, eenvoudig reeds omdat in die tijdsomstandigheden de krachten ontbraken om een dergelijke controle op eenigszins groote schaal uit te oefenen.

De verhoudingen, welke op het oogenblik bij den Belasting-accountantsdienst bestaan, ken ik niet, maar ik heb voldoende vertrouwen in de vaktechnische bekwaamheid en het verantwoordelijkheidsgevoel van mijn collega's die als belasting-accountant werkzaam zijn, om aan te nemen, dat deze of soortgelijke overwegingen oorzaak zijn dat thans nog door de belastingadministratie bij de belastingplichtigen als regel een beperkte controle op de boekhouding ten behoeve van de administratie der directe belastingen wordt toegepast. Ik mag aannemen dat zulks het resultaat is van een overleg, tusschen die accountants en genoemde Administratie en dat deze laatste zich bewust is van de geringe zekerheid, die deze beperkte onderzoeken bieden omtrent de absolute juistheid der medegedeelde cijfers, doch voor het doel dat ze nastreeft, meent in die beperkte onderzoeken voldoende steun te hebben voor het doel dat zij wenscht te bereiken.

Ik mag — last not least — ook aannemen, dat de leidende accountantsverenigingen met deze opvatting accoord gaan. Het kan de Besturen dier verenigingen toch niet onbekend zijn, dat door meerdere hunner leden die beperkte controles als regel worden uitgeoefend en ik heb nimmer vernomen dat in verband daarmee op eenigerlei wijze door die verenigingen maatregelen tegen die accountants zijn genomen.

De beperkte controles worden ook uitgevoerd door bank-accountants, ten behoeve van crediet-onderzoeken. Ook hier weten ongetwijfeld de bankinstellingen dat het betreffende onderzoek haar niet de hoogst mogelijke zekerheid biedt omtrent de juistheid van de verstrekte cijfers; voor het doel dat de bankinstelling met het instellen der controle beoogt voldoet haar blijkbaar de zekerheid, welke de beperkte controle biedt.

Ook deze verhoudingen bestaan reeds zeer langen tijd; zij zijn de Besturen der accountantsverenigingen bekend en worden getolereerd.

Beide voorbeelden betreffen werkzaamheden van accountants in dienstbetrekking bij den Staat of een particuliere onderneming, dus niet van „public-accountants”.

Ik zou, wanneer zulks als bezwaar tegen de gegeven voorbeelden mocht worden aangevoerd, kunnen volstaan met er op te wijzen, dat tusschen private-accountants en public-accountants tot dusverre — en m.i. terecht — geen verschil wordt gemaakt bij het bepalen van de vaktechnische eischen. Zoolang de vaktechnische eischen voor beide groepen van accountants gelijk zijn, moet van beide groepen volstrekte naleving van die eischen kunnen worden gevorderd en ook in werkelijkheid geëischt worden.

De public-accountants verrichten uit den aard der zaak geen belasting-onderzoeken, maar wel komen bij hen credietonderzoeken als door de bank-accountants worden uitgevoerd, voor.

Dezelfde redenen die de bankaccountants er toe leiden deze opdrachten zonder bezwaar uit te voeren, gelden onveranderd voor den public-accountant.

Er zijn tal van andere opdrachten, welke den public-accountant worden verstrekt, waarbij bepaalde redenen het wenscheijk of noodzakelijk maken, den omvang van de controle te beperken. Ik noem hier in de eerste plaats de onderzoeken naar den financieelen toestand en de rentabiliteit van ondernemingen, wier financieele positie is vastgelopen en waar op zeer korten termijn een besluit moet worden genomen omtrent verstreking van nieuw kapitaal, voortzetting van het bedrijf in anderen vorm, faillissement of anderszins. In verreweg de meeste gevallen is de tijd, die voor het onderzoek kan worden gelaten, te kort om de grootst mogelijke zekerheid te verkrijgen; het ware oneconomisch en zelfs onmaatschappelijk om in die gevallen niet te trachten te bereiken wat mogelijk was om de betrokkenen voor hun beslissing die gegevens te verstrekken, welke in het korte tijdsbestek verzameld kunnen worden.

Elke zgn. „Investigation” heeft ten gevolge van de doelstelling bij de opdracht bepaald en omschreven een tendens om het onderzoek in bepaalde richting uit te breiden en op andere, niet met de doelstelling in onmiddellijk verband staande, punten te beperken. Bij tal van zgn. „vaste controles” ziet men tevens de investigation, doordat Commissarissen of Directie met 't oog op de bijzondere verhoudingen in de onderneming, de doelstelling, die aanvankelijk alleen was „het certificeeren van de juistheid van de jaarrekening” in een of andere richting uitbreiden. Wanneer laatstgenoemde doelstelling vervalt, blijft alleen de doelstelling voor het bijzondere geval over. Wil men, wat ik noem de „private taak”, aanduiden met „investigations” dan is zulks mij best, mits men dan de gedachte dat investigations geen periodiek terugkerende opdrachten zouden kunnen zijn, laat varen of anderszins aantoon waarom aan niet periodiek terugkerende opdrachten andere eischen moeten worden gesteld dan aan die, welke regelmatig worden verstrekt of doorlopend zijn.

Ik volsta nu verder met te verwijzen naar de omschrijving der opdrachten, voorkomende in *Sternheim's Contrôleleer* onder No. 200 en No. 215 en respectievelijk aangeduid als „Beperkte Opdracht” en „Investigations”.⁶⁾ en ⁷⁾

- Met het bovenstaande meen ik te hebben aangetoond
- 1e. dat de taakbepaling niet voor alle opdrachten gelijk behoort te zijn;
 - 2e. dat er één algemeene of objectieve taakbepaling behoort te zijn voor die opdrachten, welke ik aanduid als behorende tot de „publieke taak”;

- 3e. dat er bijzondere of subjectieve taakbepalingen zijn voor die opdrachten, welke ik aanduid als te behooren tot de „private taak”;
- 4e. dat dit onderscheid in taakbepaling berust op theoretische overwegingen, zich aansluit aan de bestaande verhoudingen en in overeenstemming is met de taakuitoefening, zooals men die kan waarnemen en door de leidende accountantsverenigingen ook wordt getolereerd.

V. Het nut van de onderscheiding in taakbepaling

Het bovenbedoelde onderscheid heb ik steeds, zoowel bij theoretische beschouwing van de controleleer als bij de praktische uitoefening van mijn beroep, als „vanzelfsprekend” beschouwd. Ik heb het daarom alleen reeds onnoodig geoordeeld er op eenige wijze propaganda voor te maken.⁸⁾

Toen ik dit onderscheid als basis nam bij de beschouwing over de uitwerking van een vraagstuk in „Accountancy No. 227 April 1923” had ik de vaste overtuiging, dat ik van een beginsel uitging, hetwelk algemeen bekend en aanvaard was. De belangstelling welke dit in mijn oog eenvoudig beginsel is gaan genieten, dankt het uitsluitend aan de bestrijding!

Er is naar mijn meening van geen leer, van geen theorie en ook van geen probleem sprake. Ik kom op het onderwerp dan ook alleen terug op aandrang van den heer *Mey* en met het doel om de verkeerde uitlegging, die men aan het bedoelde onderscheid is gaan geven, te weerleggen. Maar daarover nu in en volgend artikel, dat zal handelen over de bestrijding die de door mij in alle onschuld gemaakte onderscheiding ondervond en waarin ik wil trachten de bestrijding te weerleggen.

Het nut der onderscheiding is voor mij gelegen in het verschil dat daardoor wordt gemaakt tusschen:

- de verhoudingen waaronder de accountant werkt (in de „publieke taak” zelfstandiger dan in de „private taak”);
- de doelstellingen van de controle en wel naar twee principieel te onderscheiden groepen,
- de taakbepaling en de gronden waarop die berust voor beide groepen afzonderlijk.

De bestaande onderscheiding in: volledige controles, beperkte controles en investigations biedt noch voor een behandeling van de controleleer noch voor de uitoefening van de praktijk voldoende houvast.

De beste bestrijding van de onderscheiding in „private” en „publieke taak” zou ongetwijfeld zijn een betere onderscheiding daarvoor in de plaats te stellen of de bestaande en hierboven genoemde toe te lichten en te verdedigen. Zulks is tot dusverre nog niet geschied. Over verschil in benaming behoeven we niet te kibbelen; ik geef de mijne graag voor elke andere, b.v. „volledige controles” en „investigations”, „controleerende” en „adviseerende taak” enz. enz. Wil men geen grenzen of wil men de grenzen anders getrokken zien, dan door mij is omschreven, best, maar men beginne dan althans met die grenzen aan te geven en de scheidingslijn toe te lichten of met te argumenteeren waarom geen begrenzing noodig zou zijn. Met negatieve bestrijding in algemeene termen vervat komen wij niets verder.

Op één punt wil ik thans nog wijzen. In onze literatuur nemen bij de behandeling van de controleleer, de controles in de „publieke” taak de voornaamste plaats in. Over andere onderzoeken wordt weinig geschreven; men beschouwt ze niet zelden als een nog bestaand kwaad, dat zoo spoedig mogelijk dient te verdwijnen. Uit die overweging spruit voort een bij een mondelinge behandeling tegen het onderscheid in private

en publieke taak aangevoerd argument, hier op neerkomende dat waar de accountantspraktijk grootendeels bestaat uit wat ik aanduid met de publieke taak, het geen nut heeft over andere opdrachten uit te weiden.

Deze opmerking heeft mij aanleiding gegeven een enquête in te stellen naar de verhouding tusschen het totaal aantal jaarlijksch terugkeerende opdrachten — zgn. „volledige” of „vaste” controles dus — en dat hetwelk daarvan eindigt met een accountantsverklaring, welke wordt gepubliceerd of met de onderteekening door den accountant van een gepubliceerde balans.

Door de welwillende medewerking van eenige collega's verkreeg ik cijfers van zeven der groote accountantskantoren. Ze wijzen uit dat bij resp. 1 %, 16 %, 22 %, 24 %, 25 %, 25 % en 30 % der vaste controles de opdracht een publiek certificeeren van de jaarrekening ten doel had.

Alhoewel ik zeer goed weet dat mijn onderzoek zich slechts tot een beperkt gebied van de huidige accountantspraktijk in ons land heeft bepaald, wettigt de uitkomst mij m.i. wel te concludeeren dat de opdrachten die ik als in de „private” taak bestempel ook voor de public-accountants van minstens even groot belang zijn als die uit de „publieke” taak.

(Wordt vervolgd)

R. A. DIJKER

AANTEKENINGEN

1) In dit verband moet worden gelezen een zinsnede uit het vorig artikel, luidende: „De verantwoordelijkheid van den accountant is hier (d.i. in de private taak) een zaak tusschen opdrachtgever en accountant; zij beiden kunnen die naar behoefte regelen”. Zulks geschiedt door middel van de opdracht, welke weliswaar door den opdrachtgever alleen wordt gegeven, maar waarop de accountant toch meestal invloed kan uitoefenen voor wat betreft de doelstelling.

2) Men heeft er mij naar aanleiding van mijn vorig artikel op gewezen dat in de publieke taak de verantwoordelijkheid van den accountant niet alleen voortvloeit uit de onderteekening van het certificaat, maar dat ook in de publieke taak de accountant tot plicht heeft regelmatig te controleeren. De onderteekening c.a. van achtereenvolgende balansen — zoo werd opgemerkt — wekt het vertrouwen dat regelmatig de boekhouding c.a. door den betreffende accountant wordt gecontroleerd. De bepaling van de perioden (per maand, per kwartaal, per halfjaar, per jaar) is daarom geen gevolg van overleg tusschen opdrachtgever en accountant, maar moet zelfstandig door den accountant geschieden, want hij is niet alleen verantwoordelijk voor de juistheid van de balans, maar ook voor een doeltreffende regelmatige controle.

In antwoord hierop zij allereerst opgemerkt, dat men moet onderscheiden tusschen wat „wenschelijk” en wat „gebruikelijk” is. Met de onderteekening van een balans neemt de accountant, wanneer niets anders is bepaald, m.i. nooit verdere verantwoordelijkheid op zich dan dat hij de juistheid van dat stuk binnen zekere grenzen garandeert. Er is niet alleen geen bepaling die deze verantwoordelijkheid uitbreidt; er is integendeel een bepaling, welke aannemelijk maakt, dat het nimmer de bedoeling is geweest een verantwoordelijkheid van een meer regelmatige of tijdige controle te aanvaarden met de onderteekening of goedkeuring der jaarstukken. Ik bedoel de bepaling omtrent het voorbehoud bij een zgn. zelfstandig balansonderzoek. Het voorbehoud beperkt zich hier tot de juistheid van het winstsaldo en strekt zich niet uit tot de gevolgen van een jaarcontrole van de balans alleen in plaats van meer regelmatige controle. Indien een regelmatige controle bij de gewone onderteekening was verondersteld, zou in het voorbehoud bij een zelfstandig balansonderzoek ook melding van deze leemte moeten zijn gemaakt b.v. door een clause „dat de boekhouding niet is gecontroleerd maar alleen de balans. In elk geval zou moeten zijn voorgeschreven dat uit de verklaring duidelijk zou blijken dat alleen de balans en niet de boekhouding in haar geheel is gecontroleerd.

Ten overvloede wil ik er op wijzen dat de consequentie van deze uitbreiding der verantwoordelijkheid zou medebrengen, dat van het beëindigen der opdracht door den opdrachtgever of accountant „publiek” zou moeten worden kennisgegeven.

Ik blijf dan ook van meening dat de verantwoordelijkheid voor de controle in de periode tusschen de jaarstukken in, er een is uit de

private taak, dat zij voortvloeit uit de opdracht, dientengevolge door den opdrachtgever in overleg met den accountant wordt bepaald en zich niet verder uitstrekt dan uit de aanvaarde opdracht voortvloeit.

³⁾ Hierbij zij nog eens verwezen naar: „C. A. Blazer, Contrôle bij Banken”, blz. 14:

„Maar al kan de Directie (de opdrachtgever in het algemeen R. A. „D.) de objecten der controle aanwijzen, de manier waarop de controle zal moeten worden uitgevoerd, dient door den controleur zelf „te worden vastgesteld, zal hij zijn verantwoordelijkheid kunnen dragen”.

⁴⁾ Hierop werd naar ik meen in het bijzonder door Prof. Dr. J. G. Ch. Volmer verwezen bij een polemiek over de grenzen der controle.

⁵⁾ Aan de stellingen welke de heer James Polak dezer dagen op een lezing over „De Accountant en het Beheer” op de Zuid-Hollandsche Club van Accountants verdedigde ontleen ik het volgende:

„Als neventaak kan den accountant worden opgedragen:
„a. beoordeeling van het ondernemersbeheer, bij speciale opdracht „(investigations).

„b. op speciaal verzoek (Commissarissen tegenover Directie; Directie „tegenover lager personeel)

„(kan slechts worden aanvaard onder voorbehoud dat de „accountant als regel niet de meest aangewezen persoon is)”.
Collega James Polak spreekt hier blijkbaar van een „neventaak” omdat naar zijn meening controle op het ondernemersbeheer niet tot de eigenlijke taak van den accountant behoort. Voor die collega's, welke meenen dat de controle op het ondernemersbeheer wel tot hun werkkring behoort, is een uitbreiding der controle boven de normale grens in deze richting er een in de „private taak”.

⁶⁾ Onder „Bepaalde Opdracht” verstaat Dr. Sternheim waarschijnlijk een controle, welke „bepert” blijft tot een bepaald onderdeel der administratie (zie de opsomming onder no. 200). Onder „Investigation” een controle waarbij het doel waarom zekerheid omtrent de juistheid eener rekening moet worden verkregen, nauwkeurig bepaald is en tot beperking van taak en verantwoordelijkheid kan leiden. De omstandigheid dat de controles op het naleven van kartell-overeenkomsten onder de „bepaalde opdrachten” zijn opgenomen, doet mij „waarschijnlijk” in plaats van „blijkbaar” schrijven en deze meening „onder voorbehoud” verkondigen.

⁷⁾ Men spreekt wel van „Investigations” als tegenstelling ten opzichte van opdrachten, welke periodiek terugkeeren. Een „Investigation” is dan een opdracht voor één keer. Deze onderscheiding moge nuttig zijn voor de organisatie van het accountantskantoor, ze is m.i. zonder eenig nut voor de bespreking van de vaktechnische eischen aan de controles te stellen, voor de Contrôleleer dus.

Het zal bovendien niet in alle gevallen gemakkelijk zijn te bepalen, welke controle voor één keer, dus een „Investigation” is en welke controles met geregelde tusschenpoozen periodiek zullen terugkeeren, door telkens nieuwe opdrachten. Men denke hierbij in 't bijzonder aan het credietonderzoek.

Een onderscheiding in „publieke” en „private taak” lijkt mij voor de Contrôleleer nuttiger dan: Contrôle, Bepaalde controle en Investigation.

⁸⁾ In het verslag van het debat, dat is gevolgd op mijn lezing voor het Nederlandsch Instituut van Accountants (5 Maart 1927) leest men van den heer Dr. Sternheim:

„De propaganda van den heer Dijker is vurig en maakt „indruk. Het zou struisvogelpolitiek zijn, wanneer men niet zou „erkennen dat de heer Dijker veld wint.”

Ook op andere plaatsen in dit debat spreekt hij van een propaganda door mij gevoerd.

Ik volsta met te verwijzen naar de literatuuropgave bij den aanvang van mijn eerste artikel (blz. 113).

Ik ben, zooals daaruit kan blijken alleen in de verdediging, niet in de aanval en dus ook niet in propaganda.

BESLECHTE GESCHILLEN

Red. Mr. P. J. DE KANTER

(Bijdragen en mededeelingen zende men aan den Secretaris der Redactie)

Aansprakelijkheid voor huishoudelijke schulden

Kort geleden werd een wetsontwerp tot wijziging van het huwelijksvermogensrecht ingediend; waar echter dergelijke ontwerpen vaak een lang leven hebben, bestaat er geen grond hier-

om alleen een onder de thans nog vigeerende bepalingen gerezen aardige juridische vraag niet te bespreken.

De vraag is deze: verbindt een vrouw, welke buiten gemeenschap van goederen gehuwd is, indien zij handelt ter zake van de gewone en dagelijkse uitgaven der huishouding, hetzij zich zelf alleen, of den echtgenoot alleen, of beide?

De huishoudelijke uitgaven geven nog al eens stof tot procedureeren.

In de gepubliceerde rechtspraak vindt men, met meerdere of mindere argumentatie, aangetoond of ontkend dat de aankoop door de vrouw des huizes van een tennisracket, ledikant, het sluiten van een geldleening, het koopen van een stofzuiger of kunstgebit, een dagelijkse uitgave voor de huishouding oplevert.

Zeer veel zeldener het even huishoudelijk, maar juridiek veel interessanter vraagstuk, waarop wij thans onze krachten gaan beproeven.

De vraag kan zich practisch alleen voordoen bij uitsluiting van gemeenschap, daar bij bestaan van huwelijksgemeenschap de vrouw geen eigen goederen heeft (tenzij krachtens art. 175 B. W. bij erfstelling, legaat of schenking bepaald zou zijn dat de goederen buiten de gemeenschap zouden vallen) en een gebondenheid van haarzelf, dus in haar eigen goederen, derhalve onbestaanbaar is, terwijl dan voorts alle schulden van ieder der echtgenooten, ten laste der huwelijksgemeenschap komen (Art. 176 B. W.).

Met de wet in de hand is een oplossing niet eenvoudig; een tekst, dit geval regelende, ontbreekt. Het vraagstuk, dat zich eenige malen in de rechtspraak heeft voorgedaan en dat, ook door de commentatoren van het Burgerlijk Wetboek verschillend werd beslist, moet derhalve bezien worden vanuit het algemeen systeem der wet en uit den samenhang der verschillende bepalingen. Thans geven eenige recente arresten van den Hooften Raad een goed richtsnoer voor de oplossing. Dit leidt ons dan ook tot historische beschouwingen, die in de materie van het huwelijksvermogensrecht de aantrekkelijke zijde hebben, nu eens niet terug te gaan tot oud-Fransche, ja zelfs Romeinsche geleerden, maar tot de Oud-Hollandsche. Ofschoon er menig geval aangewezen kan worden, waar dit gebeuren moet, is dat toch steeds iets bijzonders. De eeuwenlange ontwikkeling die verschillende rechtsinstituten op onze eigen bodem doorgemaakt hadden is, gelijk bekend genoeg, ten tijde der Fransche revolutie veelal wreed afgesneden, toen een buitenlandsch recht op den Oud-Hollandschen stam werd geënt en het uit overoude tijden ontstane hier goddeels werd verdronken.

Niet zoo het huwelijksgoederenrecht; daar werd veel van het inheemsche behouden en tot recht verstand van wat nu geldt, mogen wij teruggaan ook tot de speciale Nederlandsche rechts-historie. Ons onderwerp dus heeft daarom veel aantrekkingskracht.

* * *

Het huwelijksgoederenrecht zooals het thans nog geldt, gaat uit van een standpunt van sterke bevoogding der vrouw. Partijen mogen de gemeenschap van goederen uitsluiten, maar als algemeen systeem geldt dat de man, ook bij uitsluiting van gemeenschap van goederen, het beheer en de beschikking heeft over alle inkomsten. Dit blijkt uit art. 160 B. W. (de man is het hoofd der echtvereniging; hij bestuurt de goederen aan de vrouw persoonlijk toebehoorende, tenzij het tegendeel zij bedongen), art. 162 B. W. (de man is verplicht zijne vrouw en haar al hetgeen noodig is, volgens zijnen staat en zijn vermogen, te verschaffen) en voorts uit de art. 200 en 201 B. W., luidende:

art. 200.

Ook kan, ingeval van uitsluiting of beperking van gemeenschap, de som worden bepaald, welke de vrouw jaar-